

Sygn. akt III CSK 290/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z powództwa J.W.
przeciwko Polskiemu Związkowi Działkowców w Warszawie
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 stycznia 2018 r.,
skargi kasacyjnej powódki oraz skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w K.
z dnia 11 stycznia 2016 r., sygn. akt I ACa .../15,

**oddala skargi kasacyjne i znosi wzajemnie między stronami
koszty postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka J. W. domagała się zasądzenia od Polskiego Związku Działkowców (dalej także: PZD) kwoty 763.260 zł z odsetkami ustawowymi z tytułu wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od dnia 11 lutego 2001 r. do dnia 11 lutego 2011 r. z jej nieruchomości, składającej się z działek nr 19/1, 19/2, 26/1, 26/2 i 26/3, dla której Sąd Rejonowy w K. prowadzi księgę wieczystą nr [...].

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2013 r. (sygn. I C .../11) Sąd Okręgowy w K. zasądził od PZD na rzecz powódki kwotę 152.254 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania.

Ustalił m.in., że powódka jest następcą prawnym osób, które wywłaszczone z przedmiotowej nieruchomości w 1978 r., po czym nieruchomość ta weszła w skład kompleksu Pracowniczych Ogrodów Działkowych.

Po wieloletnim postępowaniu administracyjnym zainicjowanym wnioskiem byłego właściciela z dnia 17 lutego 1991 r. o stwierdzenie nieważności decyzji wywłaszczeniowej, w toku którego odmowne decyzje organów administracyjnych zostały uchylone przez sąd administracyjny, Wojewoda [...] decyzją z dnia 21 lutego 2003 r. stwierdził nieważność decyzji wywłaszczeniowej w części dotyczącej działki nr 26 i rozstrzygnięcie to zostało utrzymane w mocy decyzjami Prezesa Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast z dnia 16 kwietnia 2003 r. oraz w toku kontroli sądowo-administracyjnej.

W odrębnym procesie, w którym PZD otrzymał odpis pozwu w dniu 7 lipca 2009 r., powódka domagała się wydania przedmiotowej nieruchomości.

Na nieruchomości położone są wpisane do rejestru ogrodów stałych Rodzinne Ogrody Działkowe, których użytkownikiem jest PZD.

Działki ewidencyjne nr 19/1 i 19/2 tworzą zwarty kompleks o nieregularnym kształcie, na którym znajdują się zagospodarowania związane z Rodzinnym Ogrodem Działkowym „W”. Teren działki nr 19/1 (Sąd omyłkowo wskazał nr 19/2) - oznaczony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego symbolem

ZUO (tereny zieleni urządzonej) - jest częściowo utwardzony i użytkowany jako droga dojazdowa.

Również działki ewidencyjne nr 26/1, 26/2 i 26/3 stanowią zwartą całość o nieregularnym kształcie, na której znajdują się zagospodarowania związane z Rodzinnym Ogrodem Działkowym „K”. Teren działki nr 26/2 - oznaczony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego symbolem KDX (tereny tras komunikacyjnych) - jest utwardzony i użytkowany jako wewnętrzna droga dojazdowa.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że PZD korzysta z całej przedmiotowej nieruchomości oraz - w oparciu o dowód z opinii biegłego - że wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z niej w całym okresie objętym żądaniem pozwu wynosiłaby 763.260 zł.

Z odwołaniem do art. 337 k.c. Sąd Okręgowy uznał, że PZD może być adresatem żądania powódki w odniesieniu do całej nieruchomości - także tych części, które znajdowały się w używaniu poszczególnych działkowców, wywodzących swe posiadania od pozwanego - jednakże uwzględnił je tylko za okres od dnia 8 lipca 2009 r. do 11 lutego 2011 r., wskazując, że PZD był w dobrej wierze do dnia dowiedzenia się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa windykacyjnego (7 lipca 2011 r.).

W wyniku rozpoznania apelacji obu stron wyrokiem z dnia 11 marca 2014 r. (sygn. I ACa .../13) Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od PZD na rzecz powódki kwotę 442.613 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 r. do dnia zapłaty (pkt 1.I), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 1.II), zasądził od powódki na rzecz PZD kwotę 3.272 zł tytułem kosztów procesu (pkt 1.III), nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. z roszczenia zasądzzonego na rzecz powódki w punkcie 1.I kwotę 58.840 zł z tytułu kosztów sądowych (pkt 1.IV), orzekł o zwrocie kosztów od PZD na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. (pkt 1.V), oddalił apelację powódki w pozostałej części oraz apelację strony pozwanej w całości (pkt 2) i orzekł o należnych od PZD kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3-4).

Sąd odwoławczy w większości zaaprobował ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i jego ogólną ocenę prawną dotyczącą legitymacji biernej PZD oraz braku tytułu prawnego do władania nieruchomością, uznał jednak, z jednej strony, że PZD znajdował się w złej wierze już od dnia 16 kwietnia 2003 r. (data, w której decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wywłaszczeniowej stała się ostateczna), a z drugiej - że PZD nie jest zobowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z działek 19/1 (z wyjątkiem 25m²) i 26/2, które znajdują się „poza ogrodzeniami” ogrodów i mogą być wykorzystywane także przez osoby trzecie, a wobec których powódka nie wykazała faktycznego władztwa PZD.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2015 r. (III CSK 357/14, OSNC-ZD 2016, nr 4, poz. 69) Sąd Najwyższy:

1) odrzucił skargę kasacyjną PZD w korzystnej dla niego części dotyczącej rozstrzygnięcia w pkt 1.II i w pkt 2 częściowo oddalającego powództwo oraz apelację powódki od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 sierpnia 2013 r.;

2) uchylił zaskarżony wyrok w pozostałym zakresie i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że posiadaczem samoistnym przedmiotowej nieruchomości był po wywłaszczeniu Skarb Państwa, a następnie (od 27 maja 1990 r.) Gmina K., natomiast PZD był jej posiadaczem zależnym i zachował taki status także po stwierdzeniu nieważności decyzji wywłaszczeniowej. Stwierdził, że skutecznie mogą być przeciwko niemu dochodzone tylko roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości odnoszące się do tych form i zakresu korzystania z niej, jaki można przypisać PZD, a nie poszczególnym działkowcom. Sąd Najwyższy stwierdził ponadto, że w świetle art. 224 § 2 k.c. i art. 224 § 2 w związku z art. 230 k.c. o powstaniu przeciwko posiadaczowi zależnemu roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości decyduje moment wytoczenia przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, nie zaś data, w której aktualny właściciel uzyskał orzeczenie wzruszające tytuł do gruntu poprzedniego właściciela (decyzję stwierdzającą nieważność decyzji wywłaszczeniowej).

Wyrokiem z dnia 11 stycznia 2016 r. Sąd Apelacyjny w K. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w ten sposób, że zasądził od PZD na rzecz powódki kwotę 45.923 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 1 marca 2011 r. (pkt 1.I), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 1.II), nie obciążył powódki kosztami procesu (pkt 1.III), odstąpił od obciążania powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi (pkt 1.IV), orzekł o zwrocie kosztów od PZD na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. (pkt 1.V), oddalił apelację powódki w pozostałej części (pkt 2) oraz apelację strony pozwanej w całości (pkt 3), nie obciążył powódki kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego i odstąpił od obciążania jej nieuiszczonymi kosztami sądowymi w postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym (pkt 4-5) oraz zasądził od powódki na rzecz PZD kwotę 554.083,55 zł z tytułu zwrotu wyegzekwowanego świadczenia oraz oddalił wniosek restytucyjny pozwanego w pozostałej części (pkt 6).

Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd Apelacyjny ustalił dodatkowo m.in., że działki nr 19/1 i 26/2 wykorzystywane są przez działkowców jako drogi dojazdowe do kompleksu ogrodów działkowych. Na terenach tych wyznaczone są miejsca na parkowanie pojazdów należących wyłącznie do posiadaczy ogródków działkowych, a także znajdują się wejścia do ogrodów działkowych. Z gruntu o łącznej powierzchni 25 m² stanowiącego część działki nr 19/1 korzystają wyłącznie posiadacze ogrodów działkowych.

Na podstawie dowodu w postaci zawiadomienia o wszczęciu egzekucji (k. 621) oraz przyznania przez powódkę (na rozprawie apelacyjnej) faktu wyegzekwowania sum wskazanych w tym zawiadomieniu Sąd odwoławczy ustalił też, że w toku postępowania egzekucyjnego przeciwko PZD mającego na celu wyegzekwowanie należności wynikających z tytułów wykonawczych w postaci wyroku Sądu Okręgowego w sprawie I C .../11 oraz Sądu Apelacyjnego w K. w sprawie I ACa .../13 Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w K. wyegzekwował: 442.613 zł należności głównej, 175.614,29 zł odsetek za okres do dnia 19 marca 2014 r., 1800 zł kosztów zastępstwa pełnomocnika wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym oraz 92.427,20 zł kosztów egzekucyjnych.

Sąd Apelacyjny wskazał też na niekwestionowaną okoliczność prowadzenia analogicznego co do działki nr 26 postępowania administracyjnego odnośnie działki nr 19, zakończonego decyzją Wojewody [...] z dnia 21 lutego 2003 r.

Powołując się na związanie stanowiskiem Sądu Najwyższego (art. 398²⁰ k.p.c.), Sąd drugiej instancji uznał, że powódka nie może żądać wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres do dnia wytoczenia przeciwko PZD powództwa o wydanie rzeczy, jak również w odniesieniu do części nieruchomości, z których korzystają wyłącznie poszczególni działkowcy.

W związku z tym wskazał m.in., że władztwo PZD w stosunku do działek 19/1 i 26/2 nie ogranicza się - mimo ich dostępności dla osób trzecich - do współkorzystania na zasadach takich, jak inne osoby. Szeroki zakres posiadania PZD wynika z tego, że działki te stanowią element zwartego kompleksu ogrodów działkowych, w znakomitej części stanowią drogi dojazdowe do poszczególnych ogrodów, a ponadto zostały wyłączone na potrzeby urządzenia pracowniczych ogrodów działkowych i są wykorzystywane głównie przez członków PZD w związku z przedmiotem jego działalności. O tym zaś, że PZD rościł sobie prawo do wyłącznego korzystania z tych działek, świadczy urządzenie na nich wejść do ogrodów oraz miejsc do parkowania z przeznaczeniem tylko dla działkowców.

W rezultacie Sąd Apelacyjny uznał roszczenie powódki za zasadne jedynie w odniesieniu do oznaczonych co do powierzchni części działek 19/1, 19/2, 26/1 oraz 26/2 - nie zajmowanych wyłącznie przez poszczególnych działkowców - i tylko za okres od dnia 8 lipca 2009 r. do dnia 11 lutego 2011 r. Należne wynagrodzenie wyliczył na podstawie opinii biegłego sporządzonej w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Uwzględniając jedynie częściowo wniosek restytucyjny, Sąd odwoławczy wyjaśnił, że materialnoprawną podstawę roszczenia restytucyjnego stanowią przepisy o nienależnym świadczeniu. Za takie można uznać jedynie spełnione dobrowolnie albo wyegzekwowane świadczenie objęte uchylonym orzeczeniem, a więc należność główną, odsetki i koszty procesu. Do kategorii tej nie można zaś zaliczyć wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego w postępowaniu egzekucyjnym ani kosztów egzekucyjnych, których nie obejmowało uchylone orzeczenie i które

w żaden sposób nie wzbogaciły powódki. We wniosku restytucyjnym nie można też skutecznie domagać się odsetek od pobranej nienależnie kwoty.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargi kasacyjne wniosły obie strony. Powódka zaskarżyła go w części (pkt 1.II i 6), zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. błędną wykładnię art. 224 § 1 i 2 k.c. i art. 225 w związku z art. 230 k.c. oraz niewłaściwe zastosowanie art. 224 § 2 k.c. w sytuacji, gdy zastosowanie winien znaleźć art. 225 w związku z art. 230 k.c., błędną wykładnię art. 7 w związku z art. 224 § 1 i 2 i art. 225 k.c. oraz błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 405, art. 409 oraz art. 410 § 1 i § 2 k.c., jak również naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398¹⁵ zd. 2 w związku z art. 415 k.p.c., art. 227 w związku z art. 391 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c.

PZD zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części (w zakresie punktów 1.I, 1.IV, 1.V, 3-5 oraz 6 w części oddalającej wniosek restytucyjny), zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 222 w związku z art. 224 § 2 i art. 225 k.c., art. 405, art. 410 § 1 i § 2 oraz art. 481 § 1 i § 2, art. 359 § 1 i § 2 k.c. oraz § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych, jak również naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 398¹⁵ § 1 zdanie 2 w związku z art. 415 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sformułowane przez powódkę zarzuty dotyczące naruszenia art. 224 § 1 i 2 k.c. oraz art. 225 w związku z art. 230 k.c., jak również art. 7 w związku z art. 224 § 1 i 2 i art. 225 k.c., a także naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie zarzutów apelacji dotyczących naruszenia art. 224 § 2 i art. 225 k.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 7 k.c. są bezzasadne już z tego względu, że w swej istocie zmierzają do wykazania, że PZD był posiadaczem w złej wierze co najmniej od dnia 16 kwietnia 2003 r. i tym samym stanowią polemikę z wiążącym w sprawie - także przy rozpoznawaniu niniejszych skarg kasacyjnych (por. art. 398²⁰ k.p.c.) - stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 18 czerwca 2015 r. Należy zwrócić uwagę, że pogląd zbieżny z wywodami skargi kasacyjnej powódki – w znacznej mierze prezentowanymi już uprzednio (choćby w apelacji) - wyraził Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 11 marca 2014 r. i został on zakwestionowany przez

Sąd Najwyższy, który uznał jednoznacznie, iż w sprawie miarodajny jest art. 224 § 2 k.c., z czego wynika, że powódka może żądać wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości dopiero od dnia, w którym PZD dowiedział się od wytoczenia przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Argumentacja przedstawiona w skardze kasacyjnej, ograniczająca zakres związania zapatrywaniem Sądu Najwyższego nie może zostać uwzględniona, gdyż nadaje mu charakter niejako hipotetyczny, niemal równoznaczny z powtórzeniem treści art. 224 § 2 k.c., podczas gdy chodzi niewątpliwie o wywód osadzony w realiach niniejszej sprawy, dotyczący kluczowej, spornej między stronami kwestii, będącej przedmiotem odmiennych rozstrzygnięć Sądów obu instancji, w którym Sąd Najwyższy ustosunkował się do zarzutu podniesionego w skardze kasacyjnej PZD.

Bezpodstawny jest także zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie zarzutu apelacyjnego dotyczącego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., Sąd Apelacyjny bowiem zarzut ten rozpatrzył, uznając trafnie, że uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji w pełni umożliwiało jego kontrolę instancyjną.

Pozostałe zarzuty skarżącej odnoszą się do rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego, dotyczącego wniosku restytucyjnego. Naruszenia art. 398¹⁵ zd. 2 w związku z art. 415 k.p.c. powódka dopatrzyła się w nieodrzczeniu wniosków restytucyjnych, choć pierwszy z nich był błędnie sformułowany (nie wskazywał żądania, podstawy, faktów i dowodów na jego poparcie), a drugi - dotknięty brakami formalnymi i spóźniony, a ponadto - w razie uznania drugiego z wniosków za dopuszczalny - w jego uwzględnieniu, choć PZD nie wykazał wysokości żądania i nie wskazał, jaką kwotę uzyskała powódka.

Wbrew przedstawionym zarzutom, uwzględniając częściowo „sformułowany w skardze kasacyjnej i sprecyzowany w załączniku do rozprawy apelacyjnej” wniosek restytucyjny, Sąd Apelacyjny nie naruszył przepisów postępowania. Wniosku sformułowanego w załączniku do rozprawy z dnia 29 grudnia 2015 r., którego treść została przedstawiona także ustnie na rozprawie (por. k. 765), nie można uznać za spóźniony, należy bowiem mieć na względzie, że art. 415 zd. 1 k.p.c. nie określa czasu, w jakim wniosek może być zgłoszony. Powinno to nastąpić w takim czasie, aby sąd mógł go rozpoznać i załatwić w orzeczeniu kończącym

postępowanie w sprawie, a zatem przed zamknięciem rozprawy, po której sąd wydaje takie orzeczenie. Może to nastąpić także po wydaniu wyroku kasatoryjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CSK 237/13, nie publ.).

Wniosek restytucyjny jest szczególną postacią dochodzenia roszczenia, nie jest jednak powództwem ani pismem wszczynającym postępowanie w sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2006 r., III CSK 30/06, nie publ.) i może być złożony ustnie lub do protokołu rozprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CSK 237/13). Strona występująca z takim wnioskiem powinna skonkretyzować treść swojego żądania, przytoczyć okoliczności faktyczne uzasadniające wniosek, a także powołać dowody na poparcie swoich twierdzeń. Wniosek PZD czynił zadość tym wymaganiom, gdyż konkretyzował żądanie co do wysokości oraz powoływał się na fakt wyegzekwowania żądanej kwoty w oznaczonym postępowaniu egzekucyjnym (k. 615). W celu udowodnienia wysokości wyegzekwowanego świadczenia pozwany wnosił też o dołączenie akt tego postępowania egzekucyjnego, a ponadto powołał się na załączone kopie zawiadomienia o wszczęciu postępowania egzekucyjnego z dnia 19 marca 2014 r., K .../14 oraz powiadomienia o zakończeniu tej egzekucji z dnia 30 kwietnia 2014 r. Zważywszy, że Sąd Apelacyjny uznał za wykazane jako wyegzekwowane jedynie kwoty należności głównej oraz odsetek należnych do dnia 19 marca 2014 r. (dalej idące żądanie uznał za niewykazane), których wysokość odpowiadała należnościom ściśle określonym w postanowieniu Komornika z dnia 19 marca 2014 r. (k. 621) jako podlegające egzekucji od dłużnika na podstawie wyroków Sądu Okręgowego z dnia 7 sierpnia 2013 r. (I C .../11) oraz Sądu Apelacyjnego z dnia 11 marca 2014 r. (I ACa .../13) (k. 621), i uwzględniając, że w postanowieniu z dnia 30 kwietnia 2014 r. wskazano na zakończenie postępowania wobec zaspokojenia dochodzonej przez wierzyciela należności (k. 619-620), a na rozprawie apelacyjnej w dniu 29 grudnia 2015 r. pełnomocnik powódki nie kwestionował wysokości kwoty oznaczonej we wniosku restytucyjnym (k. 624 v. i k. 765), należy stwierdzić, iż istniały wystarczające podstawy do uznania wysokości wyegzekwowanej kwoty za udowodnioną. W tej sytuacji zbędne było dopuszczenie dowodu z akt postępowania

egzekucyjnego, dlatego też trzeba stwierdzić - niezależnie od zastrzeżeń, jakie wywołuje odrębne powołanie zarzutu naruszenia art. 227 k.p.c. (por. wyroki SN z dnia 9 lutego 2001 r., III CKN 434/00, nie publ., z dnia 12 lutego 2009 r., III CSK 272/08, nie publ., z dnia 17 lipca 2009 r., IV CSK 117/09, nie publ., z dnia 27 stycznia 2011 r., I CSK 237/10, nie publ., z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, nie publ., z dnia 10 stycznia 2014 r., I CSK 161/13, nie publ., z dnia 7 maja 2014 r., II CSK 481/13, nie publ. oraz z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 350/06, nie publ.) - że pomijając ten wniosek Sąd odwoławczy nie naruszył art. 227 w związku z art. 391 k.p.c.

Rozstrzygnięcie co do wniosku restytucyjnego powódka kwestionuje także na płaszczyźnie materialnoprawnej (zarzut naruszenia art. 405, art. 409 oraz art. 410 § 1 i § 2 k.c.), eksponując przede wszystkim okoliczność, że kwota wyegzekwowana przez Komornika na jego rachunek nie może być utożsamiona z uzyskaną przez nią kwotą nienależnego świadczenia, ponieważ w wykonaniu pkt 1.IV wyroku Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 11 marca 2014 r. Komornik ściągnął oznaczoną tam kwotę 58.840 zł i przekazał ją na rachunek bankowy Sądu, a nadto obciążył powódkę częścią kosztów postępowania egzekucyjnego.

Rozpatrując ten zarzut, należy uwzględnić, że zasądzone od powódki koszty sądowe miały być ściągnięte z roszczenia zasądzzonego na jej rzecz, a więc z jej majątku obciążonego zastawem Skarbu Państwa (art. 114 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, obecnie tekst jedn. Dz. U. 2018, poz. 300). Chodzi zatem o kwotę, która - po jej wyegzekwowaniu od dłużnika - podlegała przekazaniu bezpośrednio Skarbowi Państwa, jednakże na „na rachunek” powódki. Podobnie pokrycie z wyegzekwowanego świadczenia obciążających wierzyciela wydatków komornika (por. art. 8 ust. 11 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji, obecnie tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1277 ze zm.), następuje „na rachunek” wierzyciela, prowadząc do umorzenia – kosztem dłużnika - jego długu względem komornika. Niezależnie od tego należy ponownie zwrócić uwagę, że objęta wnioskiem restytucyjnym kwota nie była kwestionowana przez pełnomocnika powódki, który wyraźnie wypowiedział się w tej kwestii (k. 624 v. i k. 765). Powoływanie się w skardze kasacyjnej na to, że nie cała wyegzekwowana kwota została przekazana powódce jest w istocie

równoznaczne z niedopuszczalnym w postępowaniu kasacyjnym powołaniem się na nowe fakty (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Sprawia to, że sformułowany w skardze kasacyjnej zarzut nie może zostać uwzględniony.

Nie mogą być również uznane za skuteczne argumenty zmierzające do wykazania, że wskutek zużycia części środków powódka nie jest już wzbogacona. Powódka powołała się na tę okoliczność - i fakty ją potwierdzające - dopiero w skardze kasacyjnej, co jest niedopuszczalne w świetle art. 398¹³ § 2 k.p.c., a nie budzi wątpliwości, że w tym zakresie na niej spoczywał ciężar dowodu. Niezależnie od tego należy zwrócić uwagę, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w związku z wniesieniem skargi kasacyjnej powódka powinna liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanego świadczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 1971 r., I CR 552/70, OSNC 1971, nr 9, poz. 161 oraz z dnia 11 sierpnia 2010 r., I CSK 661/09, nie publ.).

Bezzasadne okazały się także zarzuty podniesione w skardze kasacyjnej pozwanego.

Zarzut naruszenia art. 222 w związku z art. 224 § 2 i 225 k.c. przez przyjęcie, że PZD korzysta bez tytułu prawnego z działek 19/1 i 26/2, podczas gdy teren ten znajduje się poza ogrodzeniem Rodzinnych Ogrodów Działkowych „W.” i „K.” w K., stanowi w istocie niedopuszczalną (por. art. 398³ § 3 k.p.c.) polemikę z ustaleniami Sądu Apelacyjnego co do faktów. Sąd ten bowiem ustalił, że mimo położenia tej części nieruchomości poza ogrodzeniem i jej dostępności dla osób trzecich, jest ona wykorzystywana głównie przez członków PZD w związku z przedmiotem jego działalności, przy czym nie chodzi tu o korzystanie na zasadach takich, jak inne osoby. Nie nasuwa również zastrzeżeń ocena Sądu odwoławczego, który wskazał, że o roszczeniu sobie przez PZD praw do wyłącznego korzystania z tych działek, świadczy urządzenie na nich wejść do ogrodów oraz miejsc do parkowania z przeznaczeniem tylko dla działkowców.

Wskazywane przez pozwanego błędy obliczeniowe (zamiana danych dotyczących działek 19/1 i 19/2 oraz 26/1 i 26/2) miały charakter zwykłej pomyłki i były pozbawione znaczenia dla rozstrzygnięcia, ponieważ ich końcowy, ostateczny wynik był już prawidłowy.

Nietrafne są także zarzuty naruszenia art. 405, 410 § 1 i 2, art. 481 § 1 i § 2, art. 359 § 1 i 2 oraz § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz. U. Nr 220, poz. 1434), jak również art. 398¹⁵ § 1 zdanie 2 w związku z art. 415 k.p.c. przez odmowę zasądzenia odsetek od nienależnego świadczenia (restytucyjnego). Przepis art. 415 k.p.c. nie może być podstawą prawną żądania odsetek za opóźnienie w zapłacie kwoty określonej we wniosku restytucyjnym, uwzględnionym przez Sąd odwoławczy, odsetki te bowiem w ogóle nie stanowią „spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia” - nie może być zatem mowy o ich „zwrocie” - lecz mają charakter odszkodowawczy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2013 r., I CSK 275/12, nie publ.; por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., IV CSK 151/08, nie publ.). Nie są nimi również koszty wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego w postępowaniu egzekucyjnym i poniesione przez pozwanego koszty egzekucyjne, które nie były objęte sentencją uchylanego (zmienianego) wyroku i nie zostały wyegzekwowane na rzecz powódki (nie stanowią nienależnego świadczenia – por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 323/12, nie publ. i tam przywoływane wcześniejsze orzecznictwo). Należności te mogą być ewentualnie dochodzone w osobnym procesie, tytułem naprawienia szkody poniesionej wskutek wydania lub wykonania wyroku (por. art. 415 zd. 2 k.p.c.).

Z tych względu, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 100 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

kc

jw